

JOHAN COLLETT MÜLLER BORGEN (1902-1979)

Med alle sine ærverdige familienavn og aner burde Johan Borgen ha blitt en svært konservativ lege eller advokat, i stedet ble han som vi vet en ganske radikal forfatter. Debuten var imidlertid en tungsindig og melankolsk novellesamling på det nylig hjemkjøpte Gyldendal Norsk Forlag, en av de første bøkene som ble utgitt der. Borgen var da knapt 23 år gammel. Da han kom tilbake etter mange års taushet, var det en annen forfatter leserne fikk stifte bekjentskap med, den senere legendariske petitskribenten Mumle Gåsegg. På disse årene hadde Borgen utviklet seg til å bli en av våre største journalister gjennom alle tider. Petittartiklene hans var blitt litteratur. Selv Nils Kjærs glitrende epistler overgår ikke i særlig grad disse tilsynelatende enkle betraktningene (som senere skulle skaffe ham et halvt års opphold på Grini da tyskerne først forsto dybden i dem).

Johan Borgen hadde en enorm arbeidskapasitet og skrev kronikker, bokanmeldelser, hørespill, skuespill, romaner og noveller i mengder. Særlig de siste gjorde ham kjent som stilist. Han er dessuten en av dem som har preget NRK gjennom en mannsalder med sine kåserier og opplesninger.

Borgen var erklært kommunist, en tid til og med sjef for kommunistforlaget Falken, men direkte politiske bøker skrev han likevel ikke. Utover i 1950-årene og senere ble han noe mindre bastant i sine holdninger, men gjennom hele livet sto han på sitt politiske grunnsyn.

Gjennom 50 år var Johan Borgen med på å prege norsk litteratur, han var hele tiden et navn som var i fokus. Likevel er han ikke blant dem som er mest lest eller etterspurt i dag. Selvsagt kommer Lillelord-trilogien til å leve lenge, men ellers virker det som om han ikke har noen særlig appell til dagens lesere. Når vi vet hvilken posisjon han har som en av våre aller fineste novellister, og når vi tenker på hva Mumle Gåsegg var for relativt kort tid siden, virker dette litt merkelig, og vi håper det vil forandre seg.

Men inntil videre er det ingen sak å skaffe seg alle bøkene for en rimelig penge, et par hundre kroner for pene eksemplarer. Den eneste som koster litt mer er "Anes eventyr", 4500 kroner. Hva de stensilerede høre- og skuespillene vil komme på, er vanskelig å antyde, vi har aldri registrert at de har vært omsatt.

Det er vanskelig å få en fullstendig oversikt over bindvariantene til Johan Borgens bøker. Det er på det rene at svært mange av originalbindene fra Gyldendal også er utgitt med de originale omslag eller eventuelt foromslaget medbundet. Dette er bare oppgitt for noen av bøkene vedkommende.

JOHAN BORGENS FØRSTEUTGAVER:

- 1925: Mot mørket. Gyldendal.
Innbinding: Omslag. Det er to varianter av omslaget:
A. Tegnet av Albert Jærn.
B. Senere salgsomslag, typografisk.
- 1932: [-]: Mumle Gåsegg: Betragtninger og anføttelser. Krag & Støle.
Innbinding: Omslag, tegnet av Per Rom. Senere salgsbind (mellomrød kartonasje).
- 1934: Når alt kommer til alt. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Guy Krohg. Helsingjirtebind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
- 1936: [-]: Seksti Mumle Gåsegg. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, kalligrafisk.
- 1936: Kontorchef Lie. Skuespill i 3 akter og epilog. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1936: [-]: Jørgen Hattemaker: Lille dommedag. Aschehoug.
Innbinding: Omslag, tegnet av Finn Havrevold. *
- 1937: Barnesinn. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet, uleselig signert. Helsingjirtebind. **Forekommer også med fremre omslag medbundet.**
- 1937: Høit var du elsket. Skuespill i 3 akter. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1938: Mens vi venter. Skuespill. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.

- 1940: Andersens. Komedie i 3 akter. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1942: Anes eventyr. Bilder av Reidar Aulie. Tanum. Trykt i 350 nummererte eksemplarer. (Unnummererte overløpere forekommer). Boken ble utgitt i originalt gråpapir med hyssing og trykt etikett.
Innbinding: Materie i folioformat innlagt i kassett, tegnet av Aulie.
- 1945: Dager på Grini. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Odd Brochmann. Sjirtingryggbind.
- 1945: [-]: Mumle Gåsegg: Far, mor og oss. Vignetter av Reidar Aulie. Cappelen.
Innbinding: Omslag, tegnet av Aulie.
- 1945: Nordahl Grieg. Gyldendal.
Innbinding: Omslag tegnet av Alf Rolfsen. Sjirtingryggbind.
Den egentlige førsteutgaven kom i Stockholm i 1944, jfr. ovenfor.
- 1946: Ingen sommer. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet, usignert. Sjirtingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
Den egentlige førsteutgaven kom i Sverige i 1944, jfr. overfor.
- 1946: Kjærlighetsstien. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Pappbind. Forekommer også med fremre omslag medbundet.
- 1946: Reidar Aulie. Dreyer. (I serien Ung norsk kunst).
Innbinding: Omslag, med maleri av Aulie. Helsingryggbind.
- 1947: Akvariet. Skuespill og hørespill. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1948: Hvetebrøds dager. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Sjirtingryggbind.
- 1949: Jenny og påfuglen. En romantisk fortelling. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Ørnulf Bast.
- 1949: Vikinger. Eventyr. To skuespill. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- [1950]: Kunsten i Oslo rådhus. Særutgave av Kunsten idag (dobbelnummer). Galleri Per.
Innbinding: Skinnryggbind med vareomslag, foto av rådhuset.
- 1952: Noveller om kjærlighet. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Sjirtingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
- 1954: Natt og dag. Noveller. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Sjirtingryggbind.
- 1955: Lillelord. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Sjirtingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet

- 1957: De mørke kilder. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Sjirtingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
- 1957: Vi har ham nå. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Sjirtingryggbind.
- 1959: Jeg. Roman. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Else Christie Kielland. Sjirtingryggbind.
- 1960: Innbilningens verden. Cappelen.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1961: Noveller i utvalg 1936-1961. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjirtingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
Samlingen inneholder noen noveller som ikke tidligere har stått i bøker.
- 1961: [-]: Ola Ullern: Sorry Boy. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Frede Schilling.* Helbind av papp med samme tegning.
- 1963: Frigjøringsdag. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1964: Blåtind. Roman. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, komponert. Sjirtingryggbind.
- 1965: Barndommens rike. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Chrix Dahl. Helsingryggbind.
Forekommer også med originale omslag medbundet.
Forekommer også som gavebok fra forlaget, i skinnryggbind med for- og bakomslag innbundet og med trykt hilsen fra Johan Borgen og Harald Grieg innklebet.
- 1965: Nye noveller. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Leif F. Anisdahl. Sjirtingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
- 1966: Innbilningen og kunsten. Aas & Wahl. Gavebok – ikke i bokhandelen.
Innbinding: Pappbind.
- 1966: Ord gjennom år. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, med foto. (Fakkelt-bok).
- 1967: Bagateller. Med tegninger av Hammarlund. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Hammarlund. Helsingryggbind.
- 1967: De lo ikke. En novelle fra gamle dagers Homansbyen. Tegninger av Odd Hvistendahl. Utgitt av Bernh. Petersens efft. Bokhandel. Ikke i bokhandelen.
Innbinding: Omslag.
- 1967: Den røde tåken. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, komponert. Sjirtingryggbind.
- 1968: Alltid på en søndag. 60 søndagsposter. Radiokåserier i utvalg ved Haagen Ringnes. Gyldendal.
Innbinding: Omslag med foto av Johan Borgen ved mikrofonen. Helsingryggbind.

- 1971: Trær alene i skogen. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet, usignert. Sjirtingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
- 1971: 129 Mumle Gåsegg. (Ny samling av petitartikler). Utvalgt og med efterskrift av Erling Nielsen.
Innbinding: Omslag – illustrert? (Gyldendals Fakkeltbok nr. 210).
- 1971: Mitt hundeliv. Tegninger av Hammarlund. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Hammarlund. Helsingryggbind. Forekommer også med originale omslag medbundet.
- 1972: Min arm min tarm. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjirtingryggbind.
- 1973: Den store havfrue. Med tegninger av Hammarlund. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet av Hammarlund.
- 1974: Dronningen nikker. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, med vignett av Arne Ungermann.
- 1974: Eksempler. Roman. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjirtingryggbind.
- 1974: Lykke til! Noveller. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjirtingryggbind.
- 1975: Flukt til virkeligheten. Tekster. Ved Leif Longum. Gyldendal.
Innbinding: Omslag.
- 1975: I dette rom. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjirtingryggbind.
- 1975: Notater fra hverdagen. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjirtingryggbind.
- 1977: Borgen om bøker. Fremmed. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, med tegning av Hammarlund. Helsingryggbind.
- 1977: Borgen om bøker. Norsk og nordisk. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, med tegning av Hammarlund. Helsingryggbind.
- 1977: Som tyver om natten. Johan Borgen om kunst og kunstnere. Originalraderinger av Guttorm Guttormsgaard.
Bokklubben. Bibliofilutgave i 200 nummererte eksemplarer, signert av Borgen og Guttormsgaard.
Innbinding: Helsingryggbind.
- 1977: Gösta Hammarlund (sammen med Knut Berg). Dreyer.
Innbinding: Omslag, med tegning av Hammarlund. Helsingryggbind. Pappbind.
Opplaget på 1300 eks. for forhåndssubskribenter er forsynt med en Tabula gratulatoria.

Spesialutgave:

- 1972: Praktutgave av Lillelord illustrert med gamle Christianiabilder.
Innbinding: Omslag, med foto. Sjirtingryggbind. Det kom også en bibliofilutgave med skinnryggbind.

Etter Johan Borgens død er utkommet:

1984: Fire foredrag. Rammet inn av Annemarta Borgen. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk.

1984: Tedder. Nedtegnelser om en ørn under invasjonen. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet, usignert.

I 1988 utkom 4 bind Kortprosa og noveller, men alt bortsett fra en eneste novelle, Steinen i natt, er trykt i tidligere samlinger.

Utenlandske utgaver av spesiell interesse:

1944: [-]: Helge Lind: Det nytter. Översättning från det norska manuskriptet av Barbro Alving. Stockholm. P. A. Norstedt & Söner.
Innbinding: Omslag, typografisk, med usignert vignett. *

1944: Ingen står ensam. Enaktare för skolungdom. Det norske opplysningskontor, Stockholm.
Innbinding: Omslag, typografisk.

1944: Nordahl Grieg. Nr 468 i Studentforeningen Verdandis småskrifter. Stockholm. Bonnier.
Innbinding: Omslag, typografisk. Den egentlige førsteutgaven (på svensk). Boken kom i 1945 på norsk, jfr. nedenfor.

1944: Ingen sommar. P. A. Norstedt & Sønner.
Innbinding: Omslag med illustrasjon signert "M". Sjirtingryggbind.
Den egentlige førsteutgaven (på svensk). Boken kom i 1946 på norsk, jfr. nedenfor.

1959: Danmark deiligst? København. Hans Reitzel.
Innbinding: Omslag, tegnet av Ernst Clausen. Granitolryggbind.

Stensilerte hefter med høre- og skuespill beregnet på de medvirkende - oppført etter Norsk Bokfortegnelse.

[1947]: Hjemkomst. Hørespill (NRK). 26 s.

[1950]: Fuglenes jul. Hørespill for barn med voksne. 33 s.

[1951]: Kusine på besøk. Hørespill. 34 s.

[1958]: Huset. Hørespill. 32 s.

[1958]: I Hegers hus. Hørespill i 2 avd. 50 s.

[1958]: Den svake. Hørespill. 37 s.

[1965]: Frydenberg. (Oppført av Fjernsynsteatret).

[1967]: Nei, men allikevel. (Oppført av Fjernsynsteatret). 44 s.

[1972]: Professoren og ballettpiken. Hørespill. 42 s.

[1972]: Stemmen. Hørespill. 34 s.